

**Кошук Тетяна Василівна,
к.е.н., п.н.с., Науково-дослідний фінансовий
інститут ДННУ «Академія фінансового
управління»**

***РЕФОРМУВАННЯ АКЦИЗНОГО ПОДАТКУ З ЕНЕРГОПРОДУКТІВ ТА
ЕЛЕКТРОЕНЕРГІЇ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ УГОДИ ПРО
АСОЦІАЦІЮ З ЄС***

Дуже важливим при реформуванні акцизного податку в Україні є врахування євроінтеграційних завдань і пріоритетів. Угода про асоціацію з ЄС – це перший крок на шляху поглиблення економічної співпраці з Євросоюзом, який зобов'язує Україну адаптувати її податкове законодавство до визначених положень директив ЄС, зокрема Директиви Ради 2003/96/ЄС від 27 жовтня 2003 р. про реструктуризацію системи Співтовариства щодо оподаткування енергопродуктів та електроенергії [1].

Додатком XXVIII до глави 4 «Оподаткування» розділу V «Економічне і галузеве співробітництво» Угоди про асоціацію між Україною та ЄС [2] не встановлено чітких термінів імплементації у вітчизняному податковому законодавстві положень Директиви Ради 2003/96/ЄС. Згідно з Директивою, є низка пільг із акцизів на енергопродукти та електроенергію, які країни повинні обов'язково застосовувати, а є податкові пільги, які можна застосовувати (якщо національні уряди вважають це доцільним). Крім того, в ЄС ставки акцизів на енергопродукти диференційовано залежно від цілей їх використання. Директивою встановлено мінімальні рівні ставок, найвищі з яких передбачено для енергопродуктів, які використовуються як моторне паливо. В Україні не існує такої диференціації ставок акцизного податку і системи податкових пільг, що вимагає внесення відповідних змін до Податкового кодексу. Це є проблемою, оскільки ставки акцизів на енергопродукти в Україні значно нижчі за мінімальні ставки в ЄС для енергопродуктів – моторного палива, а розширення сфери застосування податкових пільг пов'язане із загрозою зловживань. Тому, попри важливість врахування вимог Директиви Ради 2003/96/ЄС для сприяння енергозбереженню і підвищенню енергоефективності, політика ухвалення рішень з її імплементації в Україні має бути зваженою і передбачати реалізацію заходів протягом доволі тривалого проміжку часу.

Разом з тим, не доцільно надто довго зволікати із приведенням вітчизняного акцизного оподаткування енергопродуктів і електроенергії до європейських стандартів. У країнах ЄС акцизи з цієї групи підакцизних товарів

забезпечують доволі значний обсяг надходжень. У Німеччині, зокрема, найбільші надходження від акцизів збираються з саме з енергопродуктів. При цьому витрати на адміністрування всіх акцизів є порівняно невисокими (як правило – менше 1 % від їх надходжень).

У Німеччині ставки акцизів на енергопродукти, як правило, є вищими за мінімальні у ЄС. Наприклад, мінімальна ставка в ЄС щодо дизельного пального, яке використовується як моторне паливо, становить 330 євро за 1000 л., а щодо дизельного пального, яке використовується для пільгових цілей (наприклад, у стаціонарних двигунах) – 21 євро за 1000 л. У Німеччині ці ставки складають 470 і 61,5 євро за 1000 л. відповідно. Водночас в Україні сьогодні чинною є єдина ставка акцизного податку для дизельного пального у розмірі 139,5 євро за 1000 л. Відмінності очевидні.

Зауважимо, що переходу нашою державою до диференціації ставок акцизу на енергопродукти та електроенергію залежно від цілей їх використання мають передувати заходи з удосконалення пільгового оподаткування. Підвищенню ефективності вітчизняної системи податкових пільг і державної допомоги в цілому сприятиме складання звіту про державну допомогу, як це робиться кожні 2 роки у Німеччині [3]. У цьому звіті зазначено всі види державної допомоги (наприклад, відшкодування акцизного податку на моторне паливо, яке використовується для перевезення дітей шкільними автобусами), обґрунтування для їх надання та їх загальні суми в динаміці по роках. Обсяги державної допомоги за всіма її видами також знаходять відображення в бюджеті. Складання в Україні звіту про державну допомогу та зазначення її обсягів у бюджеті підвищать транспарентність у сфері державних фінансів, що дасть змогу оптимізувати систему державної допомоги в цілому і податкових пільг зокрема (стане можливим оперативне виявлення і скасування неефективних пільг), а також сприятиме енергозбереженню та підвищенню енергоефективності внаслідок реформування акцизного податку на енергопродукти (його наближення до стандартів ЄС).

Наразі ми вважаємо доцільним внести зміни до Податкового кодексу, пов'язані з виокремленням «гармонізованої» і «негармонізованої» груп підакцизних товарів категорії «енергопродукти та електроенергія». Акцизними категоріями в розрізі енергопродуктів в Україні є: легкі дистиляти, бензини спеціальні, бензини моторні, паливо для реактивних двигунів, середні дистиляти, гас, важкі дистиляти (газойлі), паливо пічне побутове, паливо рідке (мазут), скраплений газ, бензол, метанол технічний та біодизель, паливо моторне альтернативне та електрична енергія. Директивою Ради 2003/96/ЄС регулюється оподаткування акцизом і встановлено мінімальні його ставки щодо

окремих із цих категорій (гасу, бензинів, дизельного палива, зниженого нафтового газу, природного газу, палива пічного побутового та електроенергії). Водночас вугілля і кокс, оподаткування яких регулюється Директивою, в нашій державі не є підакцизними товарами.

Список використаних джерел

1. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами – членами, з іншої сторони [Електронний ресурс]: від 21 березня, 27 червня 2014 р. – Режим доступу: http://www.kmu.gov.ua/control/publish/article?art_id=246581344.

2. Про реструктуризацію системи Співтовариства з оподаткування енергопродуктів та електроенергії [Електронний ресурс]: Директива Ради ЄС від 27 жовтня 2003 р. – 2003/96/ЄС. – Режим доступу: <http://www.minjust.gov.ua/45885>.

3. Bericht der Bundesregierung über die Entwicklung der Finanzhilfen des Bundes und der Steuervergünstigungen für die Jahre 2013 bis 2016 (25. Subventionsbericht) [Електронний ресурс] // Deutscher Bundestag. Drucksache 18/5940. – Режим доступу: https://www.bundesfinanzministerium.de/Content/DE/Standardartikel/Themen/Oeffentliche_Finzen/Subventionspolitik/2015-08-26-subventionsbericht-25-vollstaendig.pdf?__blob=publicationFile&v=2.

***Сухіна Олена Миколаївна,
к.е.н., с.н.с., Державна установа
«Інститут економіки природокористування
та сталого розвитку Національної
академії наук України»***

ЕКОЛОГІЧНЕ ОПОДАТКУВАННЯ НА БАЗІ ВИЛУЧЕННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ РЕНТИ В ЕПОХУ ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ

З ростом населення і мобілізації ресурсів електронна економіка торкається кожного аспекту життя людства: охорони здоров'я, освіти, природокористування й ін. В епоху діджиталізації, цифровізації та переходу до цифрової економіки важливими залишаються людський і природний фактор. У багатьох випадках цифрова економіка може сприяти збереженню навколишнього природного середовища (НПС). Наприклад, в Барселоні діє система розумного освітлення: на вуличні ліхтарі встановлюються сенсори, що